

АНАЛІЗ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ ТЕРМОЕЛЕКТРИЧНИХ ПЕРЕТВОРЮВАЧІВ

Мигущенко Р. П., Борисенко Є. А., Волобуєва В. В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Для вимірювання температури промислових об'єктів найчастіше використовуються термоелектричні перетворювачі (ТЕП) і термоперетворювачі опору. Дуже часто перевагу надають термоелектричним перетворювачам через кращу лінійність характеристики та широкий температурний діапазон. Особливістю експлуатації термоелектричних перетворювачів є те, що в процесі тривалої експлуатації на об'єкті у складі автоматизованих інформаційних систем контролю і управління вони змінюють свої точнісні характеристики внаслідок фізико-хімічних деградаційних процесів, що протікають в термоелектродах термопар. Дрейф функції перетворення (ФП) ТЕП, тобто зміна параметрів номінальної функції перетворення, і зумовлена ним прогресуюча похибка знижують точність вимірювання температури. Через вищезазначене розробка вбудованої системи підвищення точності ТЕП є актуальною науково-практичною задачею.

У ДСТУ-Н РМГ 64:2006 наведені методи та способи підвищення точності вимірювань, серед яких для усунення похибок, викликаних дрейфом ФП ТЕП найбільш прийнятними є:

- метод порівняння з мірою;
- застосування тестових методів;
- метод зворотного перетворення.

Серед перелічених тестові методи виглядають переважними, оскільки вони здатні компенсувати як адитивні так і мультиплікативні систематичні похибки і, таким чином, підвищити точність результату вимірювань. Сутність тестових методів полягає в створенні пов'язаних електричних впливів на термопару за рахунок ефектів Пельтьє і Джоуля в околицях робочої і реперної точок реальної ФП ТЕП а також у зміні ФП масштабного перетворювача. Реперна точка визначається температурою фазового переходу вбудованого калібратора, тобто сплаву, що вбудований в склад ТЕП. Застосування двох таких калібраторів із розбіжністю температур ΔT фазових переходів дозволяє відтворювати адитивний тест. Відтворення мультиплікативного тесту вимагає відомої зміни крутизни нахилу ФП ТЕП, що може бути досягнуто за рахунок зміни коефіцієнту підсилення ΔK масштабного перетворювача, до якого надходить сигнал із термопари. Для того, щоб розроблювана система підвищення точності була ефективною необхідно дотриматися певних умов. Значення ΔT має бути не дуже великим, щоб нелінійність ФП ТЕП не проявлялась; в той же час мале значення ΔT призведе до масштабування похибки відтворення адитивного тесту. Так само для мультиплікативного тесту ΔK , для недопущення появи похибки слід уникати виходу в нелінійну область роботи підсилювача та масштабування похибки відтворення мультиплікативного тесту.